

кому Рижанівському кургані (1996), і його значний досвід, безумовно, посприяв успішному польовому вивченню цього яскравого і найпізнішого за часом кургану скіфської степової еліти на теренах Лісостепу.

Юрій Болтрик є чудовим знавцем скіфської матеріальної культури, і, мабуть, важко знайти ту чи іншу її категорію, вивченню якої не приділив би уваги його допитливий розум. Результати польової та кабінетної роботи ювіляра, його невпинно пульсуючої думки органічно втілені в понад 150 наукових працях, значна частина яких видана за кордоном. Серед них три колективні монографії та навчальний посібник.

Наш ювіляр — знаний, авторитетний фахівець-скіфолог, є учасником численних наукових форумів різного рівня. Його доповіді із зацікавленістю сприймали в наукових установах Кемерова, Вані, Ростова-на-Дону, Москви, Санкт-Петербурга, Харкова, Чигирини, Запоріжжя, Ужгорода, Анкари, Ізміра, Тулчі, Познані, Берліна, Нью-Йорка, Чикаго.

Юрій Болтрик — завжди з молоддю і логічно, що з моменту заснування Магістерської програми «Археологія та давня історія України» в Національному університеті «Києво-

Могилянська Академія» (2000) він читає курси лекцій «Доба раннього заліза України та суміжних територій» та «Скіфія за матеріалами розкопок елітних курганів».

Нині Юрій Вікторович пробує себе в абсолютно новій, як для нього, ролі профспілкового лідера інституту. Тут він також знаходить нестандартні форми спілкування в колективі — від виїзного святкування Нового року в Коростені до оздоровлення співробітників у басейні. Поза тим, ювіляр ще й дбайливий чоловік, супутник іншого скіфолога О.Є. Фіалко, батько трьох дітей та дід трьох онуків. У вирі подій сучасного політичного життя в нього є власна позиція й вона завжди державницька.

44 роки знайомства й спільного життя в археології одного автора цього тексту й понад 30 років — другого переконали нас у тому, що Юрій Вікторович Болтрик — людина, з якою на диво легко спілкуватися, а ще приємніше працювати на славу нашої науки. Побажаймо ж йому міцного здоров'я й цілком очікуваних вагомих творчих здобутків.

Будьмо, пане Юрію!

В.В. ОТРОЩЕНКО, С.А. СКОРИЙ

«МОЯ РОБОТА — ТУРБУВАТИ ВІЧНІСТЬ...»

Так визначив у одному з віршів своє кредо археолог і поет Сергій Буйських. Цього року йому виповнилося 60 років, і ми щиро вітаємо його.

Народився ювіляр 27 липня 1949 р. неподалік м. Курган в Заураллі, з 1959 р. постійно мешкає у Києві. Ще в дитинстві побачивши величні руїни Херсонеса, він захопився античністю. В школі обдарований хлопчик мав чимало уподобань (захоплювався журналістикою, спортом, живописом і театром), але археологія була найпершим і найулюбленішим захопленням, а згодом стала головною справою його життя. Те захоплення привело його до гуртка «Юний археолог», яким керував Д.Я. Телегін. Там Сергій придбав друзів і колег — нині це знані археологи Р.В. Терпиловський, Б.В. Магомедов, Р.С. Орлов, С.В. Полін.

Закінчивши школу, Сергій Буйських 1966 р. вступив на історичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, де доля звела його з професором Лазарем Мойсейовичем Славніним, який 1967 р. запросив Сергія в Ольвійську експедицію. Ольвія полонила Сергія, надихаючи на наукову й поетичну творчість. Чимало його пісень стали «народно-археологічними». Його професіоналізм зростав за участі в розкопках А.С. Русяєвої, Н.О. Лейпунської, Р.Й. Ветштейн, Ю.І. Козуб, С.Д. Крижицького, В.В. Лапіна, Л.В. Копейкіної та А.В. Буракова в Ольвії, на Березані, Бейкуському поселенні та Козирському городищі.

1971 р. Сергій Буйських став аспірантом Інституту археології і надалі, у відділі античної археології, пройшов усі сходинки наукового по-

ступу: 1974—1986 рр. — молодший науковий співробітник, 1986—1989 рр. — науковий, з 1989 р. — старший науковий співробітник. 1984 р. він захистив кандидатську дисертацію. Замолоду, очолюючи Раду молодих вчених, Сергій активізував роботу молоді, яка раптово заповонила на початку 70-х рр. інститут із заснуванням великих новобудовних експедицій. Він був одним із організаторів п'яти конференцій та видання семи збірок і двох випусків квартальника «Археологія» праць молодих учених, а також конференції молодих учених України та Сербії, двох молодіжних українсько-сербських експедицій. В житті Сергія Борисовича археологія й поезія завжди йшли поруч, він зібрав поетично-археологічну збірку «Золотая пыль» (1984), в якій поруч зі своїми віршами видрукував поезії своїх колег.

Сьогодні ми можемо назвати С.Б. Буйських одним з найкращих представників української школи антикознавства. Його цікавлять різні сторони історії античних держав Північного Причорномор'я, але найбільше — проблеми грецької колонізації Північно-Західного Причорномор'я, формування і розвиток хори Ольвійського поліса, фортифікація та військова справа античних північно-понтійських держав. С.Б. Буйських брав активну участь у роботі численних експедицій з дослідження пам'яток у різних областях України, незмінно віддаючи перевагу розкопкам Ольвії і пам'яток її сільської округи у Нижньому Побужжі. У 70—80 рр. ХХ ст. він очолював Периферійний загін Ольвійської експедиції, пізніше — Північнопричорноморську із дослідження хори Ольвії та суміжних територій. В його експедиціях панує особлива атмосфера. Тут знають і роботу «до сьомого поту», і чудові вечори навколо вогнища з гітарою й піснями керівника. Сергій Борисович долучав до роботи в експедиціях «пропащих» дітей із дитбудинків та спеціалізованих, і та благородна справа була немарною.

Творчий доробок ювіляра складає понад 160 наукових праць, видрукованих в Україні та поза її межами. З-поміж них монографія «Фортифікація Ольвійського государства (первые века нашей эры)» (1991) та дві книги у співавторстві — «Сельская округа Ольвии» (1989) і «Античные поселения Нижнего Побужья (археологическая карта)» (1990), які склали нову сторінку в дослідженні Ольвійського поліса, а також науково-популярна книга «Античные земледельцы Нижнего Побужья» (1997).

С.Б. Буйських брав участь у підготовці низки ґрунтовних колективних праць: «Культура на-

селения Ольвии и ее округи в архаическое время» (1987), «Історія української культури», т. 1 (2001), «Національний атлас України» (2007), «Limes» (Bologna, 1994), «Territoires des cites grecques» (Paris, 1999), «Pont — Euxin et Polis» (Besanson, 2005), «The Culture of Thracians and Their Neighbours» (Oxford, 2005), «Der Achilles — Kult im Nördlichen Schwarzmeerraum» (Rahden, 2006), «Pontos Euxeinos» (Langenweißbach, 2006), «Classical Olbia and the Scythian World» (London, 2007) тощо.

Доповіді вченого на найрізноманітніші теми звучали на багатьох конференціях і симпозиумах в Україні та поза її межами — в Болгарії, Греції, Італії, Німеччині, Франції, Данії, Грузії, Великобританії та ін.

А.В. Бураков і С.Б. Буйських на березі моря поблизу м. Очаків. Розвідка 1973 р.

Його безумовним внеском в археологію є суцільне обстеження (разом з А.В. Бураковим і В.М. Отрешком) узбережжя Чорного моря, лиманів і пониззя річок від Одеси до Красноперекоська, завдяки чому встановлено кордони Ольвійської держави на різних етапах її існування, зафіксовано понад 200 давніх поселень, одержано цінні дані з історичної географії Північного Причорномор'я. Також дослідження захисних споруд городищ Ольвійської хори (Мис, Пітухівка 2, Стара Богданівка 2 і ін.) та самої Ольвії перших сторіч н. е., узагальнене в монографії (1991). Не менш важливими стали відкриття римського військового табору I—II ст. в уроч. Дідова Хата, дослідження пізньоархаїчних поселень Нижнього Побужжя, продовження розкопок унікальної пам'ятки на Бейкуському мисі та багаторічні розкопки городища в уроч. Глибока Пристань і ін., а також вивчення різних категорій матеріалу, систематика джерел, постійне осмислення й переосмислення нових і старих фактів заради проникнення в таємниці історії Ольвії та її округи.

Сергій Борисович — вдячний учень свого наставника. За його активної участі було організовано наукові читання, присвячені 90-річчю від дня народження Л.М. Славіна, і видано чудову збірку «Мир Ольвіи. Памятник исследователю и исследование памятника» (1996). Найкращі з доповідей згодом знайшли місце на сторінках цього журналу. 100-річчя від дня народження Л.М. Славіна було відзначено спеціальним випуском журналу «Археологія» (2007, № 1), і в тому теж є заслуга Сергія. Поважливе ставлення до вчителів і колег — невід'ємна риса С. Буйських. Чимало теплих слів він присвятив своїм учителям і попередникам у передмові до своєї монографії, статтях в пам'ять про колег і з приводу ювілейних дат, зокрема й колег-ровесників.

Тож зараз ми певною мірою віддаємо йому символічний борг, засвідчуючи нашу глибоку повагу, професійну солідарність, вірність давній дружбі і доброзичливе ставлення.

Колеги і друзі

ПАМ'ЯТІ МАРКА БОРИСОВИЧА ЩУКІНА

14 липня 2008 р. пішов з життя видатний вчений, археолог, доктор історичних наук, член-кореспондент Deutsche Archäologische Institute Марк Борисович Щукін. З ім'ям цієї людини пов'язана ціла епоха в європейській археології римського часу. Він ще зовсім молодим дослідником, фактично початківцем, який нещодавно закінчив університет, опублікував статті, присвячені питанням хронології черняхівської культури, які викликали жвавий інтерес і дискусію серед науковців і відразу зробили відомим ім'я дослідника. Потрібно зазначити, що статті М.Б. Щукіна і в подальшому майже ніколи не проходили непоміченими.

Його монографії «Rome and Barbarians of the Central and Eastern Europe in the 1st cent. BC — 1st cent. AD». (Oxford, 1989), «На рубеже ер» (СПб., 1994) та остання праця «Готский путь» (СПб., 2005) охопили великий часовий відрізок стародавньої європейської історії від III ст. до н. е. до середини I тис.

Наукові роботи Марка Борисовича Щукіна вирізняються глибоким історизмом. Він прекрасно знав римську історію, писемні джерела та був широко обізнаний з європейськими археологічними матеріалами. Феномен його праць полягав у тому, що він уміло використовував ці знання для реконструкції цілісної історичної картини, яку збирав, «церуючи гіпотезами і припущеннями», з різних уривків історичних відомостей, археологічних фактів. Потрібно зауважити, що його припущення іноді викликали заперечення і навіть роздратування інших науковців, проте завжди пробуджували думку і слугували ферментом для нових пошуків.

Європейський племінний світ римського часу, що складався з етносів і народів, які перебували на різних стадіях суспільного розвитку, він умовно поділив на сім світів, сім великих соціально-культурних структур, взаємодія яких, на його думку, визначала хід європейської історії. М.Б. Щукін прагнув відтвори-